

5. Az ókori Kelet gazdasági fejlődése és gazdasági gondolkodása

-
1. Az ókori kelet országainak története a kr.e. IV. Az egyiptomiak gazdasági és kulturális tevékenysége.
  2. Mezopotámia - központosított babiloni királyság.
  3. A keleti rabszolgaság gazdasága az ókori Indiába és Kínában.
  4. Gazdasági gondolkodás a korai civilizációk korszakában (az ókori kelet országai).

1. Az ókori kelet országainak története

a kr.e. IV. Az egyiptomiak gazdasági és kulturális tevékenysége

Az ókori kelet országainak története (kr.e. IV.) közös vonásaik voltak:

- kézi technológia egyedi és közös szerszámokkal, a
- mezőgazdaság és az önellátó gazdálkodás vezető szerepe

Egyiptom előnyös stratégiai és földrajzi helyzete hozzájárult politikai és gazdasági fejlődéséhez. Különösen gyorsan fejlődött a mezőgazdaság a Nílus-völgy nagy hozamú, öntözött területein.

A gazdaság második fontos ága az **állattenyésztés** volt, amely felváltotta a vadászatot.

Az egyiptomiak feltalálták az ekét, megtanultak rézből kést, fejszét, nyílhegyet és edényt önteni. Legnagyobb gazdasági eredményük azonban a mezőgazdaság öntözőrendszere volt. Fokozatosan a fáraók, papok és kormánytisztviselők kisajátították a közösségi földeket, a szabad parasztokat függő termelőkké változtatva. Később az ókori egyiptomiak megtanultak bronztermékek olvasztását, finom vászon, aranyból és ezüsből készült ékszerek gyártását.

Mivel Egyiptom északi részén az állattenyésztés, délen pedig a mezőgazdaság dominált,
élénk kereskedelem folyt e területek között.

A **kereskedők** arany, ezüst, réz, ón, bőr, elefántcsont és fa kereskedelmével kereskedtek.

Az egyiptomiak gazdasági tevékenysége - öntöző mezőgazdaság, földművelés, aratás, a föld
öntözése, bor készítés, iparművészet, kovácsok, szövés, bányászati, szövés, vadászat,
papirusz készítése.

A földi első államok a **Nílus, Tigris, Eufrátesz** nagy folyók völgyében jelennek meg, ahol lehetőség nyílt öntözőrendszerek (öntözési) kialakítására, amely az öntözött mezőgazdaság alapja lett.

Az öntözőlétesítmények építése sokak közös munkáját, áttekinthető szervezését igényelte, és az első államok egyik legfontosabb funkciója volt, melynek eredeti formája az ún. Nom több területi közösség földje volt, melynek közigazgatási, vallási, kulturális központja a város volt.

Ilyen városállamok először a Krisztus előtti IV. évezred végén alakultak ki. Kr.e.
Egyiptomban és Dél-Mezopotámiában (a Tigris és az Eufrátesz folyók között)

Az ókori Egyiptom.

A hosszú nyári időszak a magas hőmérséklettel és a termőtalajok völgyeivel párosulva lehetővé tette a termőföld magas termés hozamát, ami alacsony mezőgazdasági technológia mellett is jelentős többletterméket hozott létre. A **terméshozam háromszorosa** volt az egyiptomi parasztcsalád szükségleteinek.

A föld megművelésének javítására az egyiptomiak: feltalálták az ekét; megtanultak rézből kést, baltát, nyílhegyet és edényt önteni; legnagyobb gazdasági vívmányuk a mezőgazdaság öntözőrendszere volt a csatornahálózat, gátak, gátak kiépítésével, amely Egyiptomot erőteljes központosított állammá, a béke virágzó oázisává változtatta.

A kőfeldolgozás és -építés különösen magas fejlettségi szintet ért el, erről tanúskodnak a máig fennmaradt egyiptomi piramisok és egyéb építészeti emlékek.

A fő szabályozó gazdasági egység a királyi udvar volt, de a bruttó termelést a vidéki közösségek végezték.

Az ókori Egyiptomban kevés rabszolga élt, munkájukat főleg a királyi udvarokban használták fel.

Egyiptomi civilizáció

Az egyiptomi civilizáció az egyik legrégebbi civilizációk a világban, i. e. 4000 körül keletkezett.

A kedvező éghajlat hozzájárult a kultúra és a művészet gyors fejlődéséhez. Az egyiptomiak az elsők között tanultak meg nemesfémeket feldolgozni és finom, kézzel készített ékszereket készíteni.

A nyelv gyorsan fejlődött.

A képek és a szöveg szorosan összefonódott a sírokon és a szobrokon.

A festékeket olyan ásványokból nyerték, mint a vasérc (vörös és sárga okker), a rézérc (kék és zöld), a korom vagy a szén (fekete) és a mészkő (fehér).

Az ókori egyiptomiak egyik kiemelkedő vívmánya egyfajta írásrendszer volt

Az ókori egyiptomi nyelv ismert a hieroglifikus írásban őrzött, kőre és papiruszra készített feliratok nagy számáról.

Az ókori egyiptomi szobrászat - az ókori Egyiptom egyik legeredetibb és szigorúan kanonikusan kifejlesztett művészeti területe: a férfi testének színének sötétebbnek kell lennie, mint egy nő testének.

Az ülő férfi kezének csak a térdén kell lennie ; bizonyos szabályok vonatkoztak az egyiptomi istenek ábrázolására. Hórusz istent sólyomfejjel, a halott Anubisz istenét - sakálfejjel - kell ábrázolni.

Az ókori Egyiptom építészete sírok építéséről ismert - a gízai piramisokról, templomokról és palotakomplexumokról - a Luxor templomról, Amarnia palotáiról.

Az épületek külső és belső falait, valamint az oszlopokat hieroglifák és freskók borították. Szkarabeusz vagy szent bogár, napkorong és krokodil képei szimbolikusak

---

Az első piramis - a Dzsószér lépcsős piramisa, amelyet Kr.e. 2670 körül építettek, több halmozott födémre hasonlít.

Imhotep kifejlesztett egy faragott kőműves módszert.

Később az egyiptomiak tisztelték az első piramis építészét, sőt istenítették.

A Nagy Piramisok a Gizában található Cheops (Khufu), Khafre és Mycerinus fáraók piramisai.

A Dzsószér -piramissal ellentétben ezek a piramisok nem lépcsőzetesek, hanem szigorúan geometriai, piramis alakúak. Ezek a piramisok a IV -es dinasztia időszakához tartoznak. A legnagyobb a Kheopsz piramis.

Mindennapi élet - Egyiptom

Az egyiptomiak nagy jelentőséget tulajdonítottak a megjelenésnek és a személyes higiéniának.

A folyók vizében mosakodtak, és szappant használtak állati zsírok és kréta paszta formájában. A tisztaság megőrzése érdekében a férfiak leborotvták az egész testüket, és illatanyagokat alkalmaztak, amelyek tükrözték a szagokat és a bőr nyugtató kenőcsöket. Mosás után manikűr és pedikűr, valamint smink került az arcra. A ruhák egyszerű fehérített lendarabokból készültek. A felsőbb osztályokból származó férfiak és nők parókát, ékszereket és kozmetikumokat viseltek. Az anyák felelősek a gyermekek gondozásáért, az apa pedig a család jövedelméért. A fő étrend kenyérből és sörből állt, és zöldségekkel, például hagymával és fokhagymával, valamint gyümölcsökkel, például datolyával és fügével egészült ki. Az ünnepeken bort és húst szolgáltak fel.

A fő termelőerő a parasztok voltak - a közösségek tagjai.

A rabszolgákat tulajdonosai szolgálként használták, bár nem sok különbség volt a közösségi parasztok és a rabszolgák között. Előbbiek adósságrabszolgaságba eshetnek, utóbbiaknak családjuk lehet.

A gazdaságok formái: királyi, templomi, nemes, közösségi.

A földhöz való legfőbb jog a fáraót illeti. Egyiptomot a gazdaság központosítása jellemezte: a termékek forgalmazása, a terményszámítás, az eszközök kiadása.

Feltalálták az üveget, tározókat hoztak létre. Kr. E. 525 Kr. E. 332-ben a perzsák meghódították Egyiptomot.

---

2. Mezopotámia - központosított babiloni királyság.

A túlcsorduló Tigris és Eufrátesz nagyvonalúan megtermékenyítette a mezőket. A helyiek régóta foglalkoznak földműveléssel, nagy termést hoznak. (árpa, köles, len, borsó, hagyma, fokhagyma, uborka, szőlő, füge, datolya, almafa.). Erős gátakat és egyéb öntözőszerkezeteket emeltek

Babilónia

A Kr.e. III. évezred legrégebbi és leghíresebb államalakulása Mezopotámiában az ókori Sumer (sumer királyság) volt.

A sumérok feltalálták az ékírást, amely alapján az írás fejlődött, nyelvük rögzített.

A legrégebbi dokumentumokban és a városlakók társalgási gyakorlatában is meghatározó volt.

A sumér királyság civilizációs jellemzőit a lakosság magas koncentrációja egészíti ki, különösen a városokban, amelyek gazdag vallási és irodalmi hagyományokban, amelyek jelentős hatással voltak más ókori civilizációkra.

Itt voltak: jól fejlett öntözéses mezőgazdaság; a vidéki lakosságot tömegesen bevonták a közmunkába, amelynek tevékenységét papok és katonák ügyesen irányították és koordinálták; a papok hatalma a vallási hitrendszeren, az istenség és a tudás glóriáján alapult, amely lehetővé tette számukra a csatornaépítés tervezését, a gazdasági tevékenységek kiszámítását

---

Az ókori Sumerben vezették be a számvitelt és a statisztikai jelentéseket, amelyeket szintén papok készítettek.

A papok nagy társadalmi jelentősége miatt a gazdasági élet központjai a templomok voltak, amelyek körül a városi közösségek egyesültek.

A sumér királyságban a városok voltak túlsúlyban, de nem volt különösebb különbség köztük és a falvak között, mivel a falusi közösségek társulása alapján keletkeztek. Írott forrásokból meg lehet ítélni a mezőgazdaság egyfajta szerteágazó rendszerének létezését: **olyan földek**, amelyek Istenéi voltak, és az ő nevében művelték meg; az egyes lakosok által év közben bérelt földterület; állandó használatra ingyenesen átadott földterület.

De a Kr.e. III. évezred végén. Kr.e. a sumér királyságban az átmenet az egyházi gazdasági irányítási rendszerről a világi - királyi hatalomra.

A városok körüli egyesült közösségek háborúkat vívnak a legfőbb hatalomért, ami a Kr.e. III. évezred végét eredményezte.

Más városok meghódítása miatt alakult ki a sumér-akkád királyság Babilon fővárosával

Hammurapi

Mezopotámiában hatalmas központosított babiloni királyságot alkotott. Hammurapi király uralkodása alatt érte el csúcspontját. A babiloni gazdaság fő ága a mezőgazdaság volt, nagy csatornákat építettek. A rabszolgaság háborúkon és adósságokon alapult. **A mezőgazdasági termékek túlnyomó részét azonban szabad paraszti közösségek állították elő.** A kül- és belföldi kereskedelem jelentősen fejlődött. A babiloni kereskedők exportáltak: dátumokat, fügeféléket, gabonát, gyapjút, kézműves termékeket és importáltak: rabszolgákat, luxust, fát, fémeket, követ. Hammurapi alatt a gazdaságot decentralizálták, és ösztönözték a köz- és magánszektor.

A földet 3 részre osztották: 1) a közösség tulajdonában volt, de családok tulajdonába került, a kereskedelem tárgya volt. 2) templomföld, amelyet részekre osztottak: a tényleges templom, a templom személyzetének biztosított föld, bérleti díj, 3) királyi.

3. A keleti rabszolgaság gazdasága az ókori Indiába és Kínában

---

Már a Kr.e. IV. az Indus -völgyben öntözött mezőgazdaság született, állatállomány fejlődött.

Voltak kézműves városok, kereskedelem. A szerszámok fémből (réz, bronz) és kőből egyaránt készültek. A fazekasok híresek voltak kerámiájukról, szövőikről - pamutszövedeikről. A hódítók inváziója egy ideig lelassította a helyi lakosok gazdasági tevékenységét. Csak a Kr.e. II - I évezredben. Kr.

Ekkor az Indo-Gangesz-völgy gazdasága rohamosan fejlődött.

Az öntözött mezők gazdái vaseszközök segítségével **évente két termést arattak a cukornádból, a búzából, a kölesből, a lenből, a gyapotból és a rizsből.**

Az olyan mesterségek, mint a kovácművészet, a szövés, a kerámia és az ékszerek magas fejlettséget értek el. Hivatásos kereskedők jelentek meg, köztük pénzkeresők. A pénzforgalom fejletlen volt, és valódi érmék pecséttel ellátott ezüstdarabok formájában csak az V. században jelentek meg.

A keleti rabszolgaság jellemzői a rabszolgaság patriarchális volt, nem rendelkezett társadalmi termeléssel.

A vidéki közösség meghatározó szerepet töltött be az ország gazdaságában.

A gazdasági élet fő szférája - a mezőgazdaság - kívül maradt a rabszolgaságon. A rabszolgák munkájának csak egy részét használták fel a talajművelésre, különösen a királyi és a templomi gazdaság rendszerében.

A rabszolgaság fő forrásai a háború, a kalózkodás, az adósságszolgaság voltak. A rabszolgamunka alkalmazása egyoldalú és terméketlen volt.

A rabszolgákat a rabszolgatulajdonosok kiszolgálására használták, részt vettek piramisok, csatornák és egyéb építésében.

Az ókori Kelet gazdaságának főbb jellemzői:

- a primitív és a korai államgazdaság elemeinek kombinációja, • a közösség fenntarthatósága, ami az öntözési munkákhoz szükséges volt;
- az államok központosítása, az uralkodók korlátlan hatalma; • a gazdasági élet központja a királyi és templomi gazdaság volt; • a magántulajdon gyenge fejlődése; • a nagyvárosok megjelenése, a társadalmi differenciálódás és a lakosság kézműves specializációja; • rabszolgamunka alkalmazása; • a termelés nem áruk létrehozására irányult, hanem a felső vezetés fenntartására; • a csere és a kereskedelem szerepének növelése.

Ősi India

India gazdaságának történetét a buddhizmus létrehozásával kell kezdeni – ez az első egyvallás a földön, amely minden bizonnyal pozitív hatással volt a gazdasági fejlődésre. Ebben az időszakban terjedtek el itt a vasszerszámok, amelyek nemcsak a mezőgazdaságot, hanem az öntözőberendezések építését is nagyban megkönnyítették. Erősödik a kézművesség specializálódása, ami viszont ösztönzi a hazai kereskedelmet.

Pandzsáb és Kasmír gyapjúkereskedelem.

Himalája - arany.

Déli területek - gyöngyök és egyéb ékszerek.

Rendkívüli fejlődést ért el a pamutgyártás, a pamutszövetek mellett gyapjút és selymet is gyártottak.

Ennek ellenére a termelés természetes maradt, bár a fentiekből következik, hogy India gazdasági fejlődése alig különbözött a keleti civilizáció más ősi államaitól.

Az ókori Indiában jól fejlett volt a mezőgazdaság, a kereskedelem és a kézművesség.

A gazdasági rendszerben fontos helyet foglalt el az állami (királyi) vagyon. A törvények szigorúan védték és szabályozták az élet minden területét.

Az ország fejlődésének sajátosságai a társadalom szigorú kasztokra osztása.

Ősi Kína

Kína gazdasági fejlődése a VI-IV században.

Itt már a Krisztus előtti második évezredben kialakult a társadalmi rétegekre való felosztás merev hierarchikus rendszere, amely a legfőbb uralkodótól függött.

Az egyes osztályok képviselői a bérleti díjnak megfelelően anyagi juttatásban részesültek: a lakás mérete és díszítésének minősége, ruházata, ételmezése, még a temetési feltételek is – minden más volt, a társadalmi helyzettől függően egyértelműen szabályozva.

A parasztok, kézművesek és kereskedők munkája eredményeként befolyó bevételek az államkasszába kerültek újraosztásra a társadalmi osztályok képviselői között, ami jelentősen hátráltatta az áru-pénz viszonyok fejlődését.

Kína gazdasági életében jelentős pozitív változások figyelhetők meg az V-III. Kr.e. Ebben az időszakban nőtt a városok szerepe és a lakosság társadalmi differenciálódása, nőtt a kereskedelem és a kézművesség szerepe, megjelent a pénz.

Vidéken terjed a bérleti viszonyok, a bér munka, de a közterületek még nem kapcsolódnak be a piaci kapcsolatokba.

A kínai kézművesek fémet, elsősorban vasszerszámokat kezdenek előállítani, ami jelentősen növeli a termelés színvonalát, erősíti a társadalmi munkamegosztást, a kézműves gyártás individualizálódásához vezet.

A kézművesek specializációja és professzionalizmusa növekszik. Leggyakrabban nem hajlandók eladni termékeiket, és továbbadják azt professzionális kereskedőknek.

A Kr.e. első évezred fordulóján.

A Kr.e. és a Kr.e. első évezredben Kínában a fejlődésben való önellátás, az identitás és az **önellátás mentalitása uralkodott**, ami semmiképpen nem járult hozzá a külgazdasági kapcsolatok fejlődéséhez.

Ugyanakkor az ezred végére meglehetősen hatékony gazdasági reformok végrehajtása révén jelentős gazdasági fejlődési potenciál halmozódott fel. Az ókori Kína nagy reformátora Wang Man volt, aki i.sz. 9-ben foglalta el a trónt.

Kínában csak kétféle földtulajdont konszolidált: állami és paraszti tulajdont, nagy feudális tulajdon hiányában.

4. Gazdasági gondolkodás a korai civilizációk korszakában (az ókori kelet országai)

Az ókori kelet államainak története tükrözi a civilizáció kezdetét és a gazdaság, mint az emberi tevékenység sajátos szférájának kialakulását.

Az írott források, amelyek lehetővé teszik az ókori kelet gazdasági gondolkodásának elemzését, tükrözik az ázsiai termelési mód sajátosságait: az **állami** tulajdon vezető szerepét a nemzetgazdaságban; az állam nagyszabású gazdasági funkciói; az állam aktív részvétele a gazdasági folyamatokban, a gazdasági élet szabályozása; a közösségi földbirtok léte a rabszolgamunka korlátozott felhasználásával.

Az ókori kelet gazdasági gondolkodásának jellemző vonásai a mély szimbolizmus, a priori, a világ egyetemes mitológiai felfogásától való elválaszthatatlanság, a tanításokra való hajlam.

A konfucianizmus társadalmi gazdasági fogalma.

Az állam Konfuciusz szerint teljesen lemásolja a családot: a vezető - a "nép apja", az alárendeltek - "gyermekai".

Felneveli őket, gondoskodik arról, hogy legyen ruhájuk és ennivalójuk.

A "családban" a vezető szabad "cselekvései" eredményeként a vagyon egyenletesebb elosztása, a bevételek és kiadások egyensúlya a "saját" mértéktartás miatt. Konfuciusz azt állítja, hogy az uralkodó gazdagsága az emberek gazdagságától függ. Konfuciusz tanítása szerint tehát "a nép akkor lesz jóléte", ha szabályozott patriarchális viszonyban tud gazdálkodni. Konfuciusz tanításai az új rabszolgarendszer stabilitásának biztosítását, az állam tekintélyének erősítését, a hagyományos formák és rítusok e célú széles körű alkalmazását célozzák.

Kína legfelsőbb vezetőjének hatalmának megerősítésére szólított fel

Taoizmus

A kínai filozófia történetében különleges hely a taoizmus, amelynek őse Lao-ce volt.

Azt tanácsolta, hogy ne a gazdasági életet szabályozzák törvények és ismeretek segítségével, hanem térjenek vissza a dolgok természetes állapotához, a primitív közösségi időkhöz.

A taoizmus társadalmi utópiája reakciós volt, lemondott az anyagi és szellemi kultúra minden vívmányáról.

Ugyanakkor tiltakozás volt az igazságtalanság és a kizsákmányolás ellen, a létező társadalmi rend tagadása

Kozmikus harmónia helyreállítása a természet és ember viszonyán keresztül.

5. gyakorlat

Csepeli György szociálpszichológus gondolatai

Merre tovább Magyarország? A beteg Bolygó – Csepeli György

1. Mihez hasonlítja Csepeli Magyarországot?
2. Miért fontos 2001 szeptember 11?
3. Belsezár lakomája milyen szövegkörnyezetben merül fel?
4. Milyen koraszkváltásról beszél Csepeli György?
5. A betegség tünetei
6. Mint mond a Nyugatról?
7. Milyen kiutat javasol?

A gazdasági fejlődés és a gazdasági gondolkodás jellemzői a világcivilizációk kialakulásának időszakában (kr. e. VIII. század - V. század)

6. előadás

1.A világ civilizációinak kialakulásának időszakának gazdasági fejlődése. 2. Az ókori Róma.

1.A világ civilizációinak kialakulásának időszakának gazdasági fejlődése

A Balkán-félsziget déli részén és a szomszédos szigeteken a kr.e. III-II. volt egy **ókori görög civilizáció.**

Nagy görög gyarmatosítás – a görög politika megalapozásának folyamata a VII-VI. időszámításunk előtt kr. e. saját gyarmatukat új területeken

A gyarmatosítás okai: • a földhiány a népességnövekedés és a nemesség kezében lévő földkoncentráció miatt; • az új nyersanyagforrások iránti igény, a mezőgazdasági termékek és kézműves termékek piacának keresése, a fémek szükségessége, amelyek Görögországban hiányoznak, a görögök erőfeszítései a kereskedelmi útvonalak ellenőrzésére; • a politikai küzdelem, amely arra készítette a legyőzetteket, hogy a gyarmatokon keressék a boldogságot. • a vágy, hogy új földeken gazdagodjon meg, nincs elég szabad föld

---

Kereskedelem fejlesztése

Görög kereskedők hoztak a kolónia városaiból: • Olívaolaj, bor
• Mesterségek - fegyverek, vázák, szőtt, márványszobrok
Görög kereskedők hoztak a gyarmatokról Görögország városaiba: •
Búza, rabszolgák, méz, állatbőr, állatállomány.

A VIII. század végén. i.e. új hajók építése kezdődött több sor evezővel.

A nagy görög gyarmatosítás fő irányai

- A kolónia olyan település, amelyet más országokból költözött emberek alapítottak.
- Metropolis - város vagy ország, a gyarmatok alapítói.
- Emporium - új, többnyire kereskedelmi települések, amelyeket görög telepesek alapítottak.

A gyarmatosítás következményei

- Az újítások cseréje Görögország és a keleti országok között.
- A polisok száma nőtt. A középosztály kialakulása.
- Bővültek az árupiacok, a nyersanyagforrások és a rabszolgák. A kézművesség fejlesztése.
  - A görögök kommunikációs képességének növekedése,
  - Feltételek megteremtése a kreatív, üzleti és vállalkozó szellemű emberek kialakulásához
- Elfojtott társadalmi konfliktusok, a hellén kultúra vívmányainak terjedése.

A gazdaságtörténet szakaszai az ókori Görögországban

A fejlődés első időszaka - a gazdasági élet alapja a palotagazdaság volt, közel a keleti hasonló struktúrákhoz.

A paloták a Kr.e. III-II. évezred fordulóján jelentek meg.

A földek: palota, magán és közösségi volt.

A mezőgazdasággal foglalkozó lakosságot természeti és munkaügyi kötelezettségek terhelték a palota javára.

A palota egyszerre volt közigazgatási és vallási központ, fő magtár, műhely és bevásárlóközpont.

A fejlődés második időszakát - az ókori Görögországot (Kr. e. XI-IX. század) az elmaradott önellátó gazdálkodás jellemezte.

A szarvasmarhát a gazdagság mércéjének tekintették, más pénzt a homéroszi társadalom nem tudott.

Görögország a homéroszi kor végére a nagy poliszközösségek világa volt, amely összefogta a parasztokat-gazdálkodókat, nem tartott fenn külső kapcsolatokat, a társadalom csúcsa nem volt élesen kitüntetett.

A fejlődés harmadik korszakát - (Kr. e. VIII-VI. század - archaikus) jelentős változások jellemzik a gazdasági életben, ami egy új gazdasági rendszer létrejöttéhez vezetett.

A mezőgazdaság fő központjai a kisgazdaságok és a törzsi nemesség nagygazdaságai voltak, amelyeket elszegényedett rokonok műveltek.

A földet bérbe adták, amiért az arisztokraták a termés 1/2-ét megtartották.

A városokban koncentrálódó mesterség jelentősen fejlődött, ágai egyértelműen kialakultak: a kohászat, a fémmegmunkálás, a hajógyártás. A kerámiagyártás tömeges, sorozat jellegű volt.

A vezető iparág a külkereskedelem volt, melynek mértékét a görög fazekasság leletei egészen Közép és Nyugat-Európáig bizonyítják. Az áru-pénz csere kezdett teret hódítani

Az Ókori Görögország gazdasága

Az ősi időkben kialakultak az ősi poliszok - városállamok.

A politika az ősi tulajdonformán alapul, amely a köz- és a magántulajdon formáinak egysége volt.

Polisznak, mint állampolgári csoportnak joga volt a föld legfelsőbb tulajdonjogához.

A polis fő gazdasági elve az önállóság gondolata volt, amely a szabadság gazdasági alapja volt.

Létrejött a polisz értékrend is: a mezőgazdasági munka előnye az összes többihez képest, a nyereségvágy elítélése

---

A poliszok uralma (kr. e. VI. század) és a klasszikus rabszolgaság terjedése a kereskedelemben és a kézművességben.

A rabszolgatartó állam legszembetűnőbb példája Sparta volt, az ókori Görögország katonailag leghatékonyabb polisza.

A kézi munka megalázó foglalkozás volt a spartaiak számára, háborúskodásban hittek.

2. Az ókori Róma

Idővel Athén átadta helyét az ókori Rómának.

A **föld és a mezőgazdaság** Rómában és Olaszországban kezdettől fogva meghatározó szerepet játszott. Ezért lett a földbirtok a gazdasági élet alapja az ókori Rómában.

A búza lesz a fő mezőgazdasági termény, a kézművesség nem fejlődik.

A rabszolgafarm fő típusa egy villa (25-100 hektár) volt, amely több tucat rabszolgát alkalmazott.

Gazdasága szerteágazó volt, intenzív

Ebben az időszakban Rómában a monetáris gazdaság jelentősen fejlődött: nagyszámú bank működött; a külkereskedelem is fejlődött.

Az államot azonban nem a rabszolga -lázadók fenyegették, hanem a kisközgazdasági osztály bukása, amely a rabszolgaság erősödésével párhuzamosan következett be.

Az első évezred elején a mezőgazdaság fejlődésének jellegzetessége volt a latifundium (magánbirtok) további terjedése, amelyek a rabszolgák kényszermunkáján alapultak, ami viszont alacsony árakat követelt a rabszolgák számára.

De a nagy győztes háborúk megszűnésével a rabszolgák jövedelme meredeken csökkent, áraik pedig meredeken emelkedtek

---

Bár a Kr.e. első évezred végén Róma világnagyhatalommá vált, már a hanyatlás szélére került, mert a rabszolgák munkáját igénybe vevő nagybirtokok kialakulásával alapvetően megsemmisült az a tényező, amelyre az állam régóta támaszkodott - a kisbirtokosok gazdasága.

Minden tevékenységi körben rabszolgák munkaerőt alkalmaztak, akik kézműveskedtek, irányították gazdáik vállalkozásait és banki műveleteket, tanítottak gyerekeket stb.

Számuk óriási volt, az életük pedig rendkívül nehéz volt, ami állandó felkelésekhez és tüntetésekhez vezetett (mint például a Spartacus által vezetett felkelés kr.e. 73-71-ben).

ÓKORI GÖRÖK BÖLCSEK

Platón

Az állam keletkezésének okát Platón az emberek gyengeségében vélte felfedezni: az egyes ember csak meghatározott tevékenységre képes, ezért szükséges számára a többi emberrel való együttműködés. A közösség a munkamegosztáson alapul.

A tökéletes állam létrehozásához fontos, hogy polgárait már kora gyermekkoruktól a saját képességeinek megfelelően a legjobb neveltetésben részesítsenek. Platón szerint – akárcsak a lélek – az államot alkotó emberek is három nagy csoportra oszthatók:

1. *Uralkodók vagy oktatók rendje*: a polgárok helyes életmódjáról csak a bölcsek képesek gondoskodni, ezért Platón szerint fontos, hogy az állam élén filozófus királyok álljanak
2. *Az őrök vagy katonák rendje*: ők gondoskodnak az állam külső és belső védelméről.
3. *A többi állampolgár vagy a földművesek rendje*: a kézművesek, az iparúzők, földművesek tartoznak ide.

A „filozófus királyok” csak az előírt képzés teljesítése után foglalhatják el vezetői pozíciójukat. Ez a képzés összesen ötven évig tart.

A platóni állam további jellegzetessége a magántulajdon hiánya. Még a gyerekek és az asszonyok is közösek és az állam határozza meg azt is, hogy ki kivel nemzhet gyereket. A platóni ideális állam alkotmánya arisztokratikus, azaz a legjobbak uralmán nyugszik. Platón felvázolta az alkotmányok körforgását is, melyben a timokrácia bitorolja átmeneti jelenséggént. Annak ellenére, hogy az uralkodókat elismerik, a pénz növekvő befolyása miatt kirajzolódik a következő államforma, az oligarchia. Ebben az államformában a hatalom egybeesik a tulajdonnal. Ez egy hanyatló államforma, melyben döntő szerepe a gazdagságnak. A rendszer végét a tömeg fellázadása okozza, melynek eredménye a demokrácia lesz. Ez végül az anarchia útján a zsarnokságba torkollik.

Később úgy vélte: nem a filozófusok, hanem a törvények fognak uralkodni.

Az ókori Görögországban a gazdasági gondolkodás legmagasabb emelkedése Arisztotelész nevéhez fűződik (Kr. E. 384-322).

Arisztotelész bevezette a közgazdaságtan és a krématizmus fogalmát, mint a gazdagodás és a szükségletek kielégítésének különböző módjait.

Gazdaság - a fogyasztói értékek megszerzéséhez szükséges tevékenység, amely természetes okok miatt következik be és van határa. A krématizmus a kereskedelem révén vagyonszerzés művészete, a megélhetés módja.

Munkáiban, különösen a "Nikomakhoszi etikában" (amelyet a filozófus fiáról neveztek el a leszármazottak), a "Politikában" (az államszerkezetről szóló értekezés) és másokban sikerült kidolgoznia az ideál legeredetibb projektjét.

Ha összehasonlítjuk az elődök projektjeivel - Xenophon, Platon, sok hasonlóságot láthat.

Először is, Arisztotelész támogatja azt az elképzelést, hogy a társadalmat szabadra és rabszolgára kell osztani, és ennek megfelelően a munkára - szellemire és fizikaira, a "természet törvénye" alapján.

Másodszor, osztja nézeteit a mesterséghez való negatív hozzáállásról és annak csekély társadalmi jelentőségéről. Arisztotelész szerint a kisüzemi halászattal foglalkozó kézműves a határozatlan időre korlátozott rabszolgaság állapotában van.

Munkáiban a tudós: bírálta Platón „ideális államának” tervét, és javasolta (akkoriban eredeti) a rabszolgatartó állam elméletét.

Arisztotelész feltárta az állam lényegét a közjó törekvésében, a túlzott gazdagság és a szélsőséges szegénység ellen, a középosztályra alapozva.

A gondolkodó eszménye egy természetes rabszolgafarm, kis kereskedelemmel, kereskedők és pénzkölcsönzők nélkül.

Arisztotelész az állam teljes lakosságát 5 rétegre osztotta: a gazdaság vezető szektorában alkalmazott földművesekre és pásztorokra; kézművesek, akik a "némileg korlátozott rabszolgaság" állapotában vannak; áruk vásárlásával és eladásával foglalkozó kereskedők; bérmunkások; harcosok.

Az ókori Görögország és Róma különleges fejlődési időszakának nevezik.

Az ókori művészet fő elve a geometriai arányok és szimmetria betartása volt.

Ez leginkább az építészetben és a szobrászatban mutatkozik meg. Az ókori Görögország vezető építészeti struktúrái templomok, színházak, középületek voltak.

Kádár-rendszer

[A Kádár-korszak | zanza.tv](#)

[A Kádár-korszak](#)

[Kádár János \(politikus\) – Wikipédia](#)

[Gulyáskommunizmus – Wikipédia](#)

• [Magyarország története a Kádár-korban](#)